Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIX. Cena Lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1908, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 14. DECEMBRA (DEC. 14), 1936. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 245

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

NOVE SPLETKE GLEDE ŠPANIJE V LIGI NARODOV

"Plebiscit v Španiji je zdaj nemogoč," pravijo španski krogi

FRANCO SAM JE ŽE PREMAGAN

Valencija, Španija, 13. dec.—Mornarično ministrstvo španske vlade poroča, da je neka tuja ladja potopila podmornico C-3, spadajočo k lojalni bojni mornarici. Podmornica je bila potopljena v bližini Malage in 47 mož posadke v mornarici je izgubilo življenje.

Ženeva, 13. dec.—Svet Lige narodov, ki se je sešel v petek—izredna seja je bila odgodena en dan zaradi kronske krize v Angliji—na apel španske vlade, naj kaj ukrene glede agresivnosti Nemčije in Italije napram španski republiki, je včeraj sprejel resolucijo, s katero pooblašča mednarodni nevtralnostni odbor v Londonu, naj poskuša čim prej končati civilno vojno v Španiji. Svet Lige narodov je nadalje odobril akcijo Francije in Anglije za mirovno posredovanje na Španskem in izrekel je upanje, da londonski odbor čim prej ustavi dohajanje tujega bojnega materiala in tujega vojaštva ter prostovoljcev na španska bojišča. Resolucija se tudi glasi, da je bil apel španske vlade na Ligo narodov upravičen in tajništvo Lige je pooblaščeno, da stori vse legalne korake v kooperaciji z londonskim odborom za dosego miru v Španiji. Resolucija nič ne omenja Nemčije in Italije, kar pomeni, da španska vlada ni dobila zadoščenja, ki ga je iskala v Ženevi. Španski zunanji minister Del Vayo si je rezerviral pravico ponovnega apela na Ligo, če se sedanji sklep sveta Lige narodov izjalovi.

Španski zunanji minister Julio Alvarez del Vayo, socialist, je izjavil, da nima nič proti temu, če nevtralnostni odbor zastopa Ligo, toda odbor mora dobiti "zobe", da bo lahko izvajal svoje zaključke. Do danes jih ni! Ako ta odbor more ustaviti dohod nemških in italijanskih čet v Španijo, se bo španska vlada strinjala s tem, da se zapro vse njene meje prostovoljcem iz inozemstva. Del Vayo je strahovito žigosal Italijo in Nemčijo, ki pošiljata v Španijo svoje "bele Maročane" in vodita mednarodno fašistično vojno na španskih tleh.

Angleški delegat viskont Cranborne je priznal, da Nemčija in Italija na debelo kršita sklepe londonskega odbora, dočim je francoski delegat Pierre Vienot rekel, da je "veliko število tujega vojaštva v Španiji in če pojde tako naprej, se prej ali slej vse evropske armade preselje v Španijo in zapletejo v mednarodno vojno." Temu je treba takoj narediti konec, je poudaril Vienot. Rekel je tudi, da bosta Francija in Anglija poskušali aranžirati premirje v Španiji.

Španski delegatje so očitno pokazali, da ne marajo nobenega posredovanja za mir s strani Nemčije in Italije. Nameravani plebiscit, ki naj odloči glede bodoče vlade v Španiji, je v današnjih okoliščinah praktično nemogoč. Tega mnenja so tudi španski fašistični krogi, ki sploh ne verujejo v nobene demokratične volitve."

Washington, D. C., 12. dec.—Ameriški državni department se simpatično zanima za mirovno akcijo Francije in Anglije v španski republiki. Walton Moore, ki nadomestuje državnega tajnika Hulla, je omenil včera-

(Dalje na 3. strani.)

Obravnava proti članom Črne legije

19 obtoženih kršenja sindikalističnega zakona

Detroit, Mich., 12. dec.—Devetnajst članov Črne legije, teroristične organizacije, bo prišlo pred sodišče na obtožbo kršenja zakona proti kriminalnemu sindikalizmu. Obtožnica pravi, da so ti skovali zaroto, katere cilj je bil strmoglavljenje vlade.

Poročilo veleporote, ki je bilo objavljeno 21. avgusta, naglaša, da so člani Črne legije propagirali zločine, sabotažo, nasilstva in druge oblike terorizma z namenom, da izsilijo industrijske in politične reforme. Zaslišanje obtožencev je bilo včeraj končano, nakar jih je sodnik Ned Smith poslal v zapor, kjer bodo čakali obravnave. Viggo C. Rasmussen, policaj v detroitskem predmestju Highland Park, ki je bil prvotno tudi obtožen, je bil oproščen.

Državne avtoritete sedaj iščejo nadaljnja dva člana Črne legije. To sta Virgil F. Effinger, elektrarski kontraktor iz Lime, O., in Isaac White, bivši detroitski policaj. Prvi je bil po izjavi preiskovalcev vrhovni poveljnik Črne legije. Oba sta izginila neznanokam, ko so državne avtoritete uvedle preiskavo aktivnosti te teroristične organizacije.

Veleporota je obtožila člane Črne legije potem, ko je Dayton Dean, "rabelj" te organizacije, podal zapriseženo izjavo, da je Effinger na nekem sestanku naznanil, da bo oborožena sila legije zavzela vladna poslopja in orožarne 16. septembra. V izjavi je rečeno, da je Effinger takrat rekel, da bo njegova organizacija odstranila vse vladne uradnike in politike.

Zakon proti kriminalnemu sindikalizmu je bil sprejet v Michiganu l. 1919. Naperjen je bil v prvi vrsti proti komunistom, sedaj pa so bili na podlagi tega zakona obtoženi člani Črne legije, ki smatrajo komuniste za svoje sovražnike.

Kitajski diktator Kaišek ugrabljen

Bivši mandžurski poveljnik ga je aretiral

Šanghaj, 13. dec. — Maršal Čiang Kaišek, predsednik kitajske vlade v Nankingu, je danes ujetnik v glavnem stanu maršala Čanga Hsueh-lianga, bivšega diktatorja Mandžurije. Čang je dal aretirati Kaiševa v toplicah, ki se nahajajo 20 milj od Sianfuja, glavnega mesta province Šensi in z njim vred je bilo ugrabljenih nekaj njegovih prijateljev. Čang je danes sporočil v Nanking, da je Kaiševovo življenje varno, toda moral bo napovedati vojno Japonski in prenehati z oboroženo kampanjo proti komunistom, predno bo svoboden.

Farmar-laborit postal vrhovni sodnik

St. Paul, Minn.—Generalni državni pravdnik Harry H. Peterson je bil po governerju Hjalmarju Petersonu imenovan za člana državnega vrhovnega sodišča. On je prvi farmar-laborit, ki bo služil v vrhovnem tribunalu. Za generalnega pravdnika je bil Peterson izvoljen trikrat in kot tak je pomagal sestaviti več važnih zakonov—moratorijsko postavo za zadolžene posestnike, davčni dohodninski zakon, postavo za obdavčenje verižnih trgovin in zakon v interesu "homesteaderjev."

RATIFIKACIJA AMERIŠKIH MIROVNIH PAKTOV

Čilejski načrt o omejitvi oboroževanja izzval opozicijo

REVIZIJA TRGOVINSKIH PAKTOV

Buenos Aires, Argentina, 12. dec. — Na včerajšnji seji panameriške konference je bila odobrena formula delegacije Združenih držav, ki določa smernice vseh ameriških republik, da se zasigura mir na ameriškem kontinentu. Tako je sinoči naznanil Cordell Hull, državni tajnik in načelnik ameriške delegacije.

Hull je dejal, da so bile glavne ovire odstranjene, ko so voditelji vseh delegacij odobrili predlog, da pride konkreten mirovni načrt, ki naj bi nadomestil osem različnih propozicij, ki so bile uradno predložene konferenci, na razpravo. Vsebina novega mirovnega načrta je že sestavljena in bo sedaj objavljena.

Nov načrt je rezultat petdnevnega pogajanja med predstavniki ameriških republik, ki se je vršilo za zaprtimi vrati. Pri tem pogajanju je Hull igral vlogo posredovalca. Zadnjo sredo je izgledalo, da se bodo pogajanja razbila zaradi konfliktnega stališča, ki sta ga zavzeli Argentina in Brazilija, toda diference so bile pozneje poravnane.

Buenos Aires, Argentina, 12. dec. — Posebni odsek je predložil delegatom ameriških republik, ki so se tu sestali na panameriški konferenci, resolucijo, naj ameriške države odobrijo že obstoječe mirovne pogodbe. Ena teh, ki obsoja agresivno vojno in določa mirno poravnavo sporov med državami na ameriškem kontinentu, je stara že trinajst let, a še ni bila ratificirana po vseh državah, ki so jo podpisale. Resolucija vsebuje priporočila Cordella Hulla, ameriškega državnega tajnika in načelnika ameriške delegacije na konferenci.

Nadaljnja resolucija, ki jo je predložil ta odbor, urgira revizijo trgovinskih paktov, da se pospeši trgovina med ameriškimi republikami. Obe resoluciji bosta dani na glasovanje prihodnji torek. Prva v uvodu naglaša, da se zastopniki ameriških republik strinjajo s predsednikom Rooseveltom, ki je v svojem govoru ob otvoritvi konference poudarjal potrebo sodelovanja med ameriškimi republikami v interesu miru na ameriškem kontinentu.

General Jose Mario Moncada, predstavnik Nikaragve, ki je zadnji torek opozoril delegate, da je Evropa oborožena do zob, je sedaj ponovno posvaril konferenco pred možnostjo invazije ameriškega kontinenta. V svojem govoru je kritiziral resolucijo čilejske delegacije glede omejitve oboroževanja v ameriških državah. "Priznam, da ni nevarnosti, da bi katerakoli ameriška država napadla drugo ameriško državo," je rekel Moncada. "Taka nevarnost nam preti s strani evropskih držav, ki iščejo nove teritorije za svoje prebivalstvo. Na to moramo biti pripravljeni. Previdni državniki ne čakajo z oboroževanjem toliko časa, da se njihova dežela ne more več učinkovito boriti proti zunanji invaziji. Kaj naj storimo mi v slučaju združitve več evropskih držav z namenom, da z oboroženo silo invadirajo Ameriko, da podjarmijo naše teritorije? Na to možnost moramo biti pripravljeni. Bilo bi nesmiselno, ako bi omejili oboroževanje, ko vemo, da nam preti nevarnost zunanje invazije."

Domače vesti

Priznanje

Chicago.—Zagrebška "Istra", katero izdajejo imigranti s Primorskega v slovenskem in hrvaškem jeziku, se zanima za "Pasjo logiko" v Prosveti in jo ponatiskuje.

Za Čikažane

Chicago.—Čikaški poštar naznanja, da bodo dne 18., 19., 21. in 23. decembra poštne podružnice v mestu odprte do osmih zvečer in sprejemale bodo pisma, razglednice, dopisnice in zavoje.

Nov grob v Chicagu

Chicago.—Zadnje dni je umrl Frank Zeman, star 58 let in rojen v Gornji Laknici pri Mokronogu na Dolenjskem. V Ameriki oziroma Chicagu je živel 33 let in tu zapušča ženo, tri sinove, hčer in dve sestri.

Novice iz Indiane

Gary, Ind.—Te dni je tu umrl John Rotar. Bolan je bil samo dva dni za pljučnico. Bil je član SSPZ in v Youngstownu, O., zapušča sestro, v stari domovini pa brata. — Poročila sta se Karol Pendolf in Ana Unetič, istega dne smo pa krstili prvorojenca And. Unetiča ml. Vse to se je vršilo 29. novembra na očetovem domu.

Nesreča rojakinje

Milwaukee.—Pred nekaj dnevi je avto povozil ženo Johna Jakliča in jo pobil na glavi in drugod. Nahaja se v domači zdravniški oskrbi.

Iz južnega Illinoisa

Livingston, Ill.—John Lustik, star 73 let, je dobil državljanski papir. — Jos. Karo je padel s hleva in se je nekaj poškodoval. — Frank Peteh se je že četrtič oženil, to pot iz St. Louisa. Obilo sreče!

Samomor v Clevelandu

Cleveland.—Zadnje dni so našli Rudolfa Mraka, starega 35 let, obešenega v kleti njegovega doma. Bil je brez dela in zadnje čase se je udal pijači, nakar ga je žena zapustila. Doma je bil iz Gornjega brda na Gorenjskem in v Ameriki je živel 25 let. Bil je član JSKJ in tu zapušča ženo in hčerko ter brata, v W. Virginiji pa drugega brata. (Amer. Domovina je zamolčala samomor tega rojaka! Poročala je le, da je "naglo umrl.")

Spopad med stavkarji in stavkokazi

Eden ubit in 40 ranjenih v krvavi bitki

Chester, Pa., 12. dec.—Ena oseba je bila ubita in 40 ranjenih v spopadu med stavkarji in stavkokazi pred ladjedelnico Shipbuilding & Drydock Co. Do bitke, v kateri je frčalo kamenje, opeka in drugi prometi, je prišlo, ko je okrog 300 stavkokazov skušalo prodreti skozi vrste stavkarjev, ki so oblegali ladjedelnico.

Mestna policija in gasilci so bili pozvani v akcijo. Slednji so po izjavi stavkarjev pridrveli na motornih vozilih in se zapodili z brzino 50 milj na uro med vrste stavkarjev. Policija je vrgla večje število plinskih bomb med izgrednike, da jih razprši. V bitki je bilo zavojevanih okrog 3500 oseb.

Po spopadu so pobrali ranjence, jih naložili na motorna vozila in odpeljali v bolnišnice. John Young je nekaj ur pozneje umrl v bolnišnici. Štirje drugi so dobili težke poškodbe.

Šipe v oknih hiš v bližini ladjedelnice, kjer se je vršila bitka, so razbite. Obe grupi, stavkarji in stavkokazi, sta prerezali tudi gumijaste obroče na kolesih avtomobilov, s katerimi so se pripeljali pred ladjedelnico.

NAPADI NA MONARHIJO V ANGLEŠKI ZBORNICI

Delavski poslanci zahtevajo odpravo monarhije

OSTRA OBSODBA HINAVSCINE

London, 12. dec. — Bivši kralj Edvard, ki se zdaj imenuje David Windsor, je sinoči zapustil Anglijo. Odpeljal se je v Avstrijo, v grad barona Rothschilda v Alpah. Nekaj ur pred odhodom, se je Edvard v radiu poslovil od angleškega ljudstva in vseh narodov Velike Britanije. Rekel je odprto, da brez ženske, katero ljubi, bi ne mogel vestno vršiti svojih vladarskih dolžnosti, zato je raje odložil te dolžnosti. Dalje je rekel, da se težko kdaj še vrne v svojo domovino, vendar ne bo nikdar pozabil na angleško ljudstvo. Edvard je bil prvi kralj v zgodovini Anglije, ki se je prostovoljno odpovedal prestolu. Vladal je 325 dni.

London, 12. dec. — Štirje delavski poslanci so na zgodovinski seji parlamenta, na kateri je bilo naznanjeno, da se je kralj Edvard VIII. odpovedal prestolu, da se bo lahko oženil z Wally Simpsonovo, silovito napadali Baldwinovo vlado, kralja in arhaičen monarhistični sistem, ki je preživel svojo dobo.

Prvi se je oglasil James Maxton, vodja neodvisnih socialistov, ki je v svojem govoru poudarjal, da dedna monarhija ograža interese zveze britskih držav in dominionov. V uvodu je pripomnil, da razume čustva poslancev v zvezi z abdikacijo kralja Edvarda, dasi jih povsem ne deli z njimi. "Kraljeva odločitev je v soglasju z njegovimi konservativnimi načeli," je rekel Maxton. "Vedel sem, da bo sistem dedne monarhije prej ali slej povzročil take okolnosti, ki sedaj ogražajo Anglijo in njene kolonije. Mi živimo v novem svetu, ki stalno prinaša na površje nove probleme. Ti zahtevajo, da Velika Britanija in njej pridružene dežele po vsem svetu sledijo drugim naprednim državam, odpravijo monarhijo in ustanovijo zvezo britskih republik."

William Gallacher, edini komunistični poslanec v parlamentu, je dejal, da parlament ni bil nikdar vprašan za nasvet, odkar se je pričela kronska kriza, ki je zdaj rezultirala v abdikaciji kralja Edvarda. "Vedeli smo, kaj se godi za kulisami," je dejal Gallacher. "Konflikt ni bil med kraljem in parlamentom, temveč med dvema grupama, ki se stalno borita med seboj, kajti vsaka hoče imeti kontrolo. Škoda, ki jo je povzročila ta borba monarhiji, ne bo nikdar popravljena."

Socialist George Buchanan je sledil komunističnemu poslancu. V svojem govoru je omenil razporoko Simpsonove in naglasil, da je vsakdo vedel, da je bila zadnja ločitev teptanje angleških civilnih zakonov. Danes so potisnili na stran sitega kralja in dobili bodo drugega, ki se prav nič ne razlikuje od prvega. Okrog njega se bo zbirala skupina lakajev, ki bo skrbno pazila, da ne bo nikdar izvedel resnice. Čas je prišel, ki zahteva, da ljudstvo ne sme zaupati tem lakajem. "Slišal sem slavospeve kralju v parlamentu, ki so jih peli hinavci," je rekel Buchanan. "Poslušali smo klepetuije, ki so tajno obrekovale kralja, v javnosti pa so ga slavile. Ako bi bil kralj le eno desetino tako dober, kakor so govorili hinavci, zakaj so prav ti delali na vse kriplje, da ga odstranijo? Odgovor na to je, da so vsi ti vedeli, da je kralj slabič in zato so se ga hoteli iznebiti. Velika tragedija je v tem, da bi se v tem parlamentu vsi sramovali navadnega delavca, če bi zašel v tako kašo in uganjal take neumnosti."

Program ameriške delavske federacije

Uveljavljenje provizij zakona obnove

Washington, D. C., 12. dec. — Kaj bo organizirano delavstvo zahtevalo od prihodnjega kongresa in predsednika Roosevelta, katerega je podpiralo v volilni kampanji in mu pomagalo, da je bil izvoljen z ogromno večino, je povedal William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, na konferenci sveta za industrijski napredek, katero je sklical George L. Berry, federalni koordinator industrijske kooperacije. Ta se je pričela v Washingtonu zadnji četrtek v navzočnosti tisoč delegatov, ki reprezentirajo delavske unije in delodajalce.

Green je v svojem govoru poudarjal, da delavske mezde ne naraščajo sporedno z industrijsko produkcijo. Mezde so nizke in delovnik predolg, kar ovira vrnitev prosperitete. Delegatom je predložil program, ki med drugim določa ustanovitev stalnega ekonomskega sveta, v katerem naj bi imeli enako reprezentacijo delavci, delodajalci in vlada. Ta naj bi neprenehoma študiral in priporočal kongresu v sprejetje načrte, da se odpravi brezposelnost in omogoči blagostanje. Svobodno kolektivno pogajanje med delavci in delodajalci, minimalna mezda za ženske, uposlene v industrijah in odprava otroškega dela. Šesturnik in pet dni dela v tednu.

Greenova organizacija bo pritiskala na kongres, ko se snide v svojem zasedanju po novem letu, da uveljavi ta program. Da li bo Rooseveltova administracija podpirala ta program, ki vsebuje nekatere provizije zakona gospodarske obnove, katerega je federalno vrhovno sodišče razveljavilo, ni znano. Green sam je izjavil, da se strinja z načeli starega zakona obnove, katerega je kongres sprejel na pritisk Rooseveltove administracije. Green je dal razumeti, da organizirano delavstvo pričakuje plačilo, ker je podpiralo Roosevelta v volilni kampanji.

Vodja progresivnih rudarjev aretiran

Čez 20 obtoženih bombnih napadov

Springfield, Ill., 12. dec. — William Keck, predsednik unije progresivnih rudarjev v Illinoisu — razkolne unije, ki se je pred nekaj leti odcepila od United Mine Workers — je bil te dni aretiran v Gillespieju na federalno obtožbo, da je odgovoren za mnoge bombne napade na železniško lastnino v centralnem Illinoisu. Z njim vred je bilo obtoženih in aretiranih čez 20 drugih odbornikov in članov te unije. Vsi so bili izpuščeni proti varščini $10,000 vsak. Keck je izjavil, da je nedolžen.

V zvezi s temi homatijami je bil aretiran tudi Earl Evans iz Harrisburgha, Ill., šerif okraja Saline, ki je bil odbornik unije progresivnih rudarjev ob času, ko je bil izvoljen pred dvema letoma. Zdaj ni več član unije. Tudi on je bil izpuščen pod kavcijo $10,000. Federalna preiskava omenjenih dinamitnih nasilnosti je trajala dolge mesece.

HOPKINS ZANIKA DEMOBILIZACIJO DELAVCEV WPA

Pravi, da ne bo nikdo odslovljen, ki je v potrebi

VLADA V DEFENZIVI

Washington. — (FP) — Kaj je z relifom? Ali misli vlada res izvesti drastične redukcije relifnih delavcev?

Slična vprašanja so oni dan deževala na zveznega relifnega direktorja Harryja Hopkinsa na konferenci, katero je imel s časnikarji po dolgem času. Hopkins je na vsa vprašanja odgovarjal negativno, namreč da z relifom ni nič narobe, da ga vlada ne namerava skrčiti ali demobilizirati WPA in da ne bo slednja odslovila nikogar, ki je v resnični potrebi. V zvezi s slednjih je relifni direktor poudaril, da bo o vprašanju, kdo je v potrebi, sklepal le njegov urad.

Hopkins je bil ves čas v defenzivi. Očividno je načrt za gradualno likvidacijo WPA in sploh vsega zveznega relifa naletel na tako veliko opozicijo v deželi, da se je administracija pričela umikati na vsej črti.

Hopkinsove izjave so bile na primer vse nekaj drugega kakor pa nedavna izjava njegovega pomočnika Aubreyja Williamsa, ki je rekel, da bo vlada do 1. januarja odslovila najmanj 425,000 relifnih delavcev in polagoma likvidirala WPA vsled pomanjkanja denarja. Hopkins pa je zdaj rekel, da denar sploh ni nobeno vprašanje, ker bo kongres dal nove dovolitve. Relifna administracija bo le transferirala 250,000 relifnih delavcev, oziroma od po suši prizadetih farmarjev od WPA na listo zvezne preselitvene administracije. Tudi nima nobenega namena likvidirati relifnih teatrskih projektov po mestih.

Če bo ostalo pri teh Hopkinsovih besedah, tedaj to pomeni kapitulacijo administracije na celi črti. Možno je tudi, da je to le pesek v oči in da bo vlada nadaljevala s svojo sedanjo politiko metanja relifnih delavcev na cesto. V New Yorku je likvidacija teatrskih in drugih projektov WPA tako drastična, da je proti tej politiki zadnjič odprto nastopil tudi župan La Guardia, ki je obenem ukazal policiji, da ne sme nadlegovati relifnikov, ki po uradih uprizarjajo sedeže stavke proti odslovitvam.

Trebljenje relifne liste je v teku po vsej deželi. Hopkins je sicer naglasil, da bo lahko prišel zopet do relifa vsakdo v potrebi, toda brezposelnim je znano, da je to silno težko in je treba iti od Poncija do Pilata.

Irci izkoristili kronsko krizo v Angliji

Dublin, 12. dec.—Irska zbornica je včeraj sprejela amendment ustave, ki pomeni nadaljnji korak k popolni odcepitvi irske države od Velike Britanije. Po tem amendmentu irska ustava ne omenja več kralja, niti njegovega predstavnika, generalnega governerja. Irska je edini britanski domjnijon, ki je na ta način izkoristil odstop kralja Edvarda.

Kovinarski delavci dobe bonus

Kent, O.—Black & Decker Co. v tem mestu je naznanila, da bo delavcem izplačala $10,000 bonusa, kar predstavlja tedenski zaslužek. Prošlo poletje je bila pri tej družbi velika stavka, v kateri so bili ranjeni trije skebje v spopadu s stavkarji. Delavci so skoraj 100% organizirani v uniji strojnikov.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Črni mesarji v Španiji

Pater Hugo Bren, ki je v zmerjanju in psovanju socialistov ter pljuvanju okrog sebe, kakor najprostejši čikar-fijakar, prekaša vsako tercijalsko klepetuljo — kar je pri njem seveda v redu, ker služi "dobremu namenu"! — zelo rad opisuje "rdeče mesarije" na Španskem.

Mimogrede lahko omenimo, da je ta frančiškanski čikar-fijakar zadnje čase celo pokazal, da je militaristični ekspert, ki se bolje razume na strategičnosti mesarskega vojskovanja kot na svojo teologijo in dogmatično moralo. V tem oziru — kolikor se tiče militarističnega strokovnjaštva — smo slovenski socialisti v Ameriki veliki nevedneži. Pater nas poseka — in mi se čudimo, čemu ta militant lenari in ubija čas v Lemontu, ko bi lahko že meril s puško in ubijal socialiste na Francovi fronti v Španiji. To "sveto" delo bi se mu imenitno prileglo! Franco je vendar v stiskah za take junake.

Torej "duhoviti" pater Hugo je že kar bolan. Slabo mu je in mrzlica ga trese, ko opisuje rdeče grozovitosti v Španiji, posnete iz jezuitske kuhinje v Rimu. Potem pa bruha nesveto jezo za nas, kakor da smo mi zakrivili civilno vojno v Španiji. Kar Hugona najbolj muči, je njegovo sveto prizadevanje — sveto zato, ker služi "dobremu namenu"! — da pokaže vse grozovitosti španske civilne vojne samo na "komunistični" strani — v Španiji mu je vsakdo komunist, kdor ni fašist! — dočim fašističnih grozovitosti ni, ne sme jih biti, če pa je kje kaj narobe, so odgovorni "komunisti", ker se branijo, ker se nočejo mirno podati in ker z odporom dražijo fašiste! Better luck next time, pater. Do zdaj se samo smešiš.

Ameriški poročevalci kapitalističnih listov, ki so navadno naklonjeni španskim fašistom, poročajo dan za dnevom o fašističnih grozovitostih. Naj citiramo samo eno poročilo:

Zadnje dni oktobra so fašisti zavzeli Siguenzo na severnovzhodni strani Madrida. Brambovci so se umaknili iz mesta, toda ranjenci so ostali v bolnišnici, katera stoji zraven katedrale. Čez sto ranjencev je ležalo v tej bolnišnici. Kmalu pride v bolnišnico grupa karlistov — stranka španskih monarhistov — katerih geslo je "Bog, kralj in domovina" — z nasajenimi bajoneti v rokah. Ko so karlisti udrli v večjo sobano, v kateri so ležali ranjenci, so se najprvo odkrili razpelu na steni in nato so pričeli s svojim krvavim poslom. Hodili so od postelje do postelje in vsakemu ranjencu so navpično zasadili bajonet v prsi. In ko so tako umorili vse ranjence, so se spet pobožno odkrili križu na steni. Bolniški strežnik, ki je videl ta grozni prizor, se je skril in kasneje je srečno pobegnil iz mesta in povedal, kaj se je zgodilo.

Edino blazniki in največji zločinci ubijejo bolnega, ranjenega človeka, ki leži in se ne more braniti; edino največji barbari pobijajo ranjence na bojišču. Španski katoliški monarhisti, katerih geslo je "Bog, kralj in domovina," so vse troje: barbari, blazni fanatiki in največji zločinci!

Pater Hugo, propagande pijani čikar-fijakar, piše, da je brezbožna materialistična kultura kriva teh in takih grozovitosti. Pater Hugo se grize za jezik, kadarkoli zapiše to blaznost. Na svetu je na stotisoče brezbožnih materialistov, ki jim ne more živ človek — če hoče govoriti resnico — očitati, da so že komu storili kaj zalega ali kakšno škodo. Niso storili in nočejo storiti iz prepričanja, ne morda iz kakšne otročje bojazni pred zakonom in kaznijo! Ako se najdejo med materialisti tudi ljudje — in upajmo, da so v veliki manjšini — ki verujejo v nasilje in izvršujejo nasilne čine (agresivno, ne v obrambi), niso in ne morejo biti miroljubni materialisti odgovorni za njih dejanja. Edino kak propagande pijani pater, katerega je sam strupeni jezik in in ki nima trohice smisla za resnico, je zmožen naprtiti vsem materialistom v celoti moralno odgovornost za kakšna nasilja posameznikov ali terorističnih organizacij.

Kje so se pa omenjeni katoliški karlisti srečali z brezbožno materialistično kulturo? Kako je to, da so ti klerofašisti zmožni takih zločinov? Mar je bila njihova katoliška vzgoja brezbožna, materialistična?

Pater Hugo naj sam pojasni svojo nedoslednost in svoje protislovje, v katerem se mota od pete do glave, kadarkoli napiše kilometrsko klobaso in jo servira "bravcem" Amerikanskega Slovenca. Dober tek, "bravci"!

Glasovi iz naselbin

Poročilo in vabilo

Strabane, Pa. — Gospodinjski odsek društva "Postojnska Jama" št. 138 SNPJ je dne 14. novembra priredil veselico z večerjo, ki je prav lepo uspela v vseh ozirih. Hvala gre vsem, ki so nas posetili v tako obilnem številu od blizu in daleč, tako tudi gospodinjskemu klubu iz Pittsburgha in Moon Runa, dalje našim mladim Pionirjem društva 589 SNPJ za obilno udeležbo. Hvala tudi pečlarjem za poset, če pa ni bilo vse kot so si želeli, naj nam oprostijo. Prosimo tudi vse ostale posetnike, da nam oprostijo morebitne nedostatke. Udeležba je bila namreč večja kot smo pričakovale. Naš odsek se iskreno zahvaljuje tudi vsem članom našega društva za vsestransko pomoč skozi vse leto, ker so nam bili v vseh ozirih naklonjeni.

Naznanjam vsem članicam našega odseka, da se bo vršila glavna seja dne 17. decembra, to je v četrtek zvečer točno ob 7. uri. Rešiti moramo več važnih zadev ter izvoliti uradnice za prihodnje leto. Zato je važno, da se udeležite vse brez izjeme. Po seji se bo servirala večerja kakošje pečenke vsem članicam. Ako želi katera nova članica pristopiti omenjeni večer, bo z veseljem sprejeta. Na mizi pri večerji bo seveda tudi pijača, morda pa si bomo privoščile tudi godca. Vabimo tudi vse tiste može, ki so nam pomagali delati na naših prireditvah skozi vse leto, tako tudi one, ki so nam bili skozi vse leto naklonjeni, ter uradnike oziroma gospodarski odsek društva "Postojnska Jama" št. 138 SNPJ, tako da se bomo vse gospodinje in vsi gospodarji skupno veselili ob koncu našega skupnega uspeha!

Za ženski odsek:

Frances Novak, tajnica.

S poseta na slavju

Church Hill, Pa. — Zdi se mi, da je to prvi dopis iz naše majhne naselbine. Ne bom opisovala delavskih razmer te okolice, četudi so boljše kot so bile pred štirimi leti. Omenila bom par stvari, ki so bolj domačega značaja.

Okrog prvega decembra sem prejela več vabil od mrs. Godina in moje nečakinje Josie iz Sharona, naj pridemo tja na slavje 25 letnice zakonskega življenja moje sestre in svaka Jožeta Cvelbarja, ker jima bodo tamkajšnji prijatelji in njuni otroci priredili veselo presenečene ali surprize party. Tako sva se z možem odpravila na pot, ker nisva hotela ničesar zamuditi.

Okrog 11. dopoldne sva že bila pri Godinovih v Sharonu. Francka naju je prisrčno sprejela, kakor vselej, in naju dobro pogostila z okusno jedjo in dobro pijačo. Z zanimanjem nama je pripovedovala, kaj vse so pripravili našima jubilantoma v presenečenje, ki se je imelo vršiti tisti večer. Obenem nama je svetovala, da se morava skriti, ako bi slučajno prišel v vas Jože, in nam je pokazala prostor, kamor se bi skrila. Seveda sva obljubila, da se bova v slučaju potrebe ravnala po njenih navodilih, le da bo zvečer večje presenečenje. Franckin mož Louis je bil točasno pri Cvelbarjevih, kjer je pomagal delati krvavice, kajti on je pravi mojster v tem poslu, o čemer se je dodobra prepričal vsakdo, ki je bil krvavic deležen.

Okrog dveh popoldne se je Louis Godina vrnil in povedal, da pri Cvelbarjevih še nič ne vedo, kaj se zanju pripravlja. Pepca je bila sama doma, Jože pa še ni prišel z dela. Čas je hitro potekel med pogovori in pripravljanjem. Največ sta se za slavje potrudila Louis in Francka, zakar jima gre tudi največ zahvale.

Ob 7. zvečer smo se vsi odpravili in pripravili. Godinov sin nas je peljal v Slovenski dom, kajti tam je bil določen prostor za slavnostno partijo. V domu je bilo ob našem prihodu že zbranih več ljudi. Kar čudila sva se z možem tako lepemu domu, ki ga imajo v Sharonu in Farrellu. K nama je pristopil mr. Cimerman in naju vprašal, če sva sedaj prvič v njihovem SDD. Potrdila sva, on pa se je ponudil, da nama bo razkazal vse domove prostore. Ponudbo sva seveda z veseljem sprejela in Cimerman nama je res razkazal ves SDD, zakar se mu zahvaljujeva. Tamkajšnji rojaki zaslužijo pohvalo, ker so si zgradili tako stavbo. Lahko so na svoj Dom ponosni.

Med tem se je bližala ura, ko se je imelo pričeti slavje oziroma presenečenje. Kuharice so svoje delo dokončale in pregrnile dolgo mizo ter jo obložile z raznimi dobrotami, tako da se je kar šibila. Na sredi jo je krasil lep ženitovanjski kolač ali wedding cake, na straneh pa šopki svežih cvetlic. Vsa hvala mrs. Gorence, ki je veščakinja v takih zadevah. Tako se mi je dopadla, da bi jo rada povabila enkrat poleti k nam na piknik če se bo odzvala. Toda vse to je sedaj "beside the point". Glavno še pride!

Okrog osmih so poslali mlade ga Cvelbarja, naj gre domov po svoje starše in naj jih pripelje v dvorano z izgovorom, da jih nekdo v Domu pričakuje. Naša vesela družba je medtem čakala pripravljena, kdaj se odpro vrata in se prikažeta jubilanta. Mrs. Godina je bila pripravljena z vencem za nevesto, mrs. Okoren pa s šopkom za ženina. (Obe sta pred par tedni slavili srebrno poroko.) Naenkrat so se odprla vrata, slavljenca sta obstala, po dvorani pa je zaoril krepak "surprize!" Omenjeni rojakinji sta slavljenca najprej okinčali kot ženina in nevesto, vse se je rinilo in drenjalo k njima, vsak jima je čestital in želel še 25 let srečnega zakonskega življenja. Oči so se jima solzile, tako sta bila ginjena ob tem dogodku, kajti kaj takega nista nikdar pričakovala, nikdar mislila, da imata toliko prijateljev, ki so jima z njunimi otroci vred priredili to prisrčno presenečenje, kar jima ostane vse življenje v lepem spominu.

Ko se je stvar malo pomirila, smo posedli za mizo, slavljenca seveda v sredi kot ženin in nevesta. Sledila je pojedina, nato pa splošna zabava in ples, za katerega je igral orkester poskočne polke in vabljive valčke, tako da se je dobesedno vrtelo staro in mlado. Tisti večer sva se seznanila z mnogimi rojaki in sestala z znanci in prijatelji. Nekaterih nisem videla že več let, druge pa sem videla šele prvič v Ameriki, četudi smo vsi iz šentjernejske fare. Vprašala sem tudi po Prosvetinem zastopniku Tonetu Zidanšku, pa ga ni bilo. Škoda, ker bi ga rada videla, če je res tako fejst fant kot piše, da je. Upam tudi, da se bo uresničila njegova želja, da dobimo še sobotno izdajo Prosvete, kajti dobrega čtiva, kakršnega nam nudi Prosveta, potrebujemo več.

Čas je hitro potekal med petjem in plesom, in že se je danilo — v nedeljo zjutraj. Poslovili smo se ter odpravili na dom Jožeta Cvelbarja. Ta večer nama bo ostal v lepem spominu, ker sva ga preživela med iskrenimi prijatelji in veselo družbo. In četudi je moj mož za par dni zgubil dar glasu, pravi, da v družbo med take prijatelje bi želel še priti.

V nedeljo zvečer sva se poslovila od sorodnikov in prijateljev, nečak Louis pa naju je z njihovo limozino peljal na kolodvor. Kmalu se je prikazal vlak, ki naju je ob polosmih zvečer pripeljal v Pittsburgh. Stopila sva čez par ulic in čakala deset minut na našo "kočijo", medtem pa je lilo kot iz škafa. Ko sva tako čakala, sem se spomnila na Barbičeve dopise v Prosveti, ki jih vedno rada čitam. Mislila sem si, če bi Barbič fural po Pittsburghu svojo "štrickaro", gotovo ne bi pustil svojih rojakov tako dolgo čakati v takem vremenu. Končno priropoče naš voz, ki sva ga brž zasedla in v dobri uri sva že bila v East Pittsburghu, potem pa na bus in ob 10. ponoči sva že bila doma, vsa premočena, a vendar vesela, kajti najin poset v Sharon-Farrellu nama bo ostal v prijetnem spominu na vse rojake in rojakinje, s katerimi sva se seznanila. Lep pozdrav vsem čitateljem Prosvete in članom SNPJ ter srečno novo leto!

John in Theresa Kučič (300).

—Federated Pictures.

Karl von Ossietzky, nemški pacifist in prejemnik Nobleve mirovne nagrade.

Pismo iz Trsta

Chicago. — Po tridesetih letih molka mi piše prijatelj iz Trsta naslednje pismo:

Dragi Filip! Gotovo boš presenečen, ko po tolikem času — po 30 letih — dobiš pismo, ki ga pišem v odgovor na razglednico, ki si mi jo poslal iz mesta Nome v Alaski, datirano 19. junija 1906. To razglednico še vedno hranim kot lep spomin in jo večkrat pokažem marsikateremu prijatelju.

Odkar si odšel v Združene države, se je pri nas marsikaj spremenilo in predrugačilo. Ne vem, če ti je znano, da je bilo dne 7. oktobra leta 1907, baš na dan poroke Mele Sodnikove, naše premoženje v Vipavi na hinavski način tamkajšnje duhovščine, ki je takrat gospodarila nad posojilnico, za tako neverjetno nizko ceno prodano, da si človek kaj takega niti misliti ne bi mogel. Zatem smo živeli tri leta na Zemonu v Štribarčkovi hiši, kmalu potem pa sem vsled osebnih mržen zgubil službo na sodniji. Ali si moreš misliti, dragi prijatelj, da so me s šestimi kronami v hiši vrgli iz lastne hiše!

Leta 1910 sem se preselil iz Vipave v Trst. Od takrat živimo ves čas tukaj. Hči se je sedaj razporočila in prejema le 250 lir mesečno. Kako naj se s tem preživljamo? On ima tri otroke. Druga hči je poročena v Buenos Airesu v Južni Ameriki. Tudi ona ima tri otroke in me ne more podpirati.

V Trstu nas je še vedno mnogo Vipavcev. Večkrat pridemo skupaj z Mico Dučevo, ki je svoječasno premogla do 300,000 lir, a je sedaj na beraški palici. Največjo srečo pa ima Donda, ker je postala milijonarka, ima tri velike prodajalne za likerje, barvo, železnino in veliko čistilnico oblek. Francelj Kobolov je tudi precej obubožal, četudi je lastoval precej posestev na Opčinah. Hči Mice Dučeve je omožena v Varšavi, sin Maks se pa nahaja v Genovi, kjer je nastavljen kot parniški inspektor, medtem ko ima Ferdinand v Trstu svojo malo delavnico. Tvoj prijatelj Lojze Janežič je v Kočevju, kjer je uposlen pri železnici, njegov brat Pepe pa je v Pančevi v Jugoslaviji ob ogrski meji. Francka je tukaj in je omožena z rojakom iz Ubeljskega. Tukaj je tudi Smucov Roman, njegov brat Francelj se nahaja v Jugoslaviji, Karlo pa je že pred leti odšel v Mehiko, medtem ko je njihov brat Benjamin v Pittsburghu, Pa.

Tvoj naslov sem sedaj slučajno dobil od tvojega svaka Ivana Lavrenčiča, ki je bil za časa svojega bivanja v Chicagu član društva "Slavija" št. 1 SNPJ.

Tukaj je strašna draginja, tako da komaj dihamo. Na primer kilogram kave stane 34 do 38 lir, kilogram teletine 18 lir, eno jajce 70 centisimov, kilogram krompirja 60 centisimov, kilogram radiča 3 lire 20 cent., špeh 8 lir, maslo 13 do 16 lir. Le vino je zelo poceni. Liter vina stane le 1 liro 40 cent. in naprej. Stanovanja so izredno draga. Ena soba z majhno kuhinjo stane 140 lir na mesec. Po tem merilu gre draginja naprej. Iz tega pač lahko razvidiš, kako je sedaj v tem ljubem Trstu, v katerem smo nekdaj imeli veselo družabno življenje. Danes je vse žalostno vsled postoječih razmer. Mladi ljudje za silo še dobe tu in tam kakšno delo, a mi stari pa počasi takorekoč od glada umiramo.

Med vojno sem bil ves čas pri Garskem jezeru in sem bil dvakrat odlikovan. Mogoče, ako ne bi bila Avstrija razpadla, bi od tega še kaj imel, tako pa sem ostal star in bolehen, podpore pa od nikoder nobene. Kam smo prišli in kam je vse šlo! H koncu želim vsem vam v tujini, posebno vsem našim Vipavcem, vesele praznike in srečno novo leto! Tvoj prijatelj—Ludvik L.

Ph. Godina.

—Federated Pictures.

Štirje člani rudarske unije iz Harlana, Ky., ki so bili obsojeni v zapor pred petimi leti, ker so se branili pred kompanijskimi pobojniki. Vsi so še v državni ječi v Frankfortu.

Podgoverner Minnesote je železničar

St. Paul, Minn.—Novi minnesotski podgoverner Gottfried Lindsten bo z novim letom nastopil svojo službo direktno iz železničarske službe. Lindsten je kondukter pri Northern Pacific in dela na progi med St. Paulom in Duluthom. Član je unije svoje stroke. Po dogovoru med železničarskimi bratovščinami in upravami železnic dobe službeni dopust vsi železničarji, ki so izvoljeni v javne urade. S tem so protektirane njih starostne pravice.

Pasja logika

Na glavo postavljen!

Pater Hugo: Tebi, vaški tepec, ni do resnice. Vedno ti kažem resnico, a ti se ji umičeš, bežiš pred njo, ne moreš ji do živega. Ti nočeš resnice!

Vaški tepec: Že res, da nočem — vaše resnice. Vaša resnica je praznina, ki se ne da razčleniti; je fata morgana, ki samo oči vara. Ni nič živega, nič stvarnega. Ta vaša "resnica" bo strašila toliko časa, dokler boste živeli vi in vaš trop. Vi hodite po glavi in gledate samo v zrak. Zakaj se ne postavite na noge, da bi videli zemljo?

* * *

Vsak dan ob treh

Pater Hugo: Ci—ci—ci! Ci—ci! Ci—ci—ci! Ci—ci! Ci—ci—ci—ci—ci—ci—cicicicici ciiiiiiii — — prokleti socialisti!

(Recept: kadar vas tako prime, vtaknite glavo v čeber mrzle vode, drgnite si križice z jesihom in zavžijte dve žlički ricinusovega olja. Potem pa spat.)

* * *

Cvet vseh deklet . . .

Vaški tepec: Slišal sem iz vaših ust, da so nune — cvet vsega ženstva. Na kakšni podlagi pridete do tega zaključka? Na biološki, ekonomski, kulturni ali narodni podlagi?

Pater Hugo: Nune so cvet vsega ženstva. Razumeš? In zdaj pa kar tiho bodi!

Vaški tepec: Ne bom! Popravil bom vaš zaključek: nune so solnčne rože v novembru. All right?

* * *

Kdo ljubi otroke?

Pater Hugo: Vi vaški bebci, vi socialisti sovražite otroke. Ubijate jih pred rojstvom, rojene pa rabite za "puffer" in ščit.

Vaški bebec: Kako pa to, da ameriški socialisti zahtevajo odpravo otroškega mezdnega dela, katoliška cerkev pa temu odločno nasprotuje! Kdo je večji zaščitnik otrok? Kar se pa tiče "ubijanja pred rojstvom" — vi kar tiho bodite! . . .

* * *

Prizor ob uri strahov

Prostor: kulturno vrtišče (pokopališče) v Metropoli. Čas: polnoč.

Originalni kip (se priplazi iz grape in s počasi približa): Helo, kopija!

Kopija kipa: Helo, kdo si, potepuh? Pravkar sem zaspal in začel sanjati o svojem očetu. Zakaj si me zbudil?

Original: Kdo sem? Ha, ali me ne poznaš? Saj sem ti vendar malo, takole za las podoben. Ti si moja kopija . . .

Kopija: Kaj? Zares si upaš! Ti si ukradena nesnaga! Kako si upaš?

Original: Haha! Ti si pa kopija — ponarejen denar! Nalašč so te zmašili, da se znesejo nad mano! Ali te ni nič sram, kajon?

Kopija (povesi oči): Hm — imaš prav; po naredili so me po tvoji sliki. Skoro me je malo sram . . .

Original: Dobro, da priznaš. Ali priznaš še to, da si nezakonsko! — pardon! — protizakonsko dete?

Kopija: Oh, res? Misliš, da nimam očeta?

Original: — Imaš ga, toda — ali je tvoj oče vprašal mojega očeta za dovoljenje, da sme mene kopirati kar takole na jezo kajonov? . . . Veš, nedovoljena kopija je tudi tatvina!

Kopija (vedno bolj poparjena): Tega pa ne vem — moram poizvedeti. Oh, čutim, da sem res le za zlo in jezo na svetu! Kaj pa je meni treba bilo?

Original: Vprašaj kajone, ki rijejo po tem vrtišču — sebi v osebno zadoščenje in meni v sramoto! — Tako! Povedal sem ti, kar mi je ležalo na srcu in zdaj grem. O priliki te še obiščem in pocukam. Lahko noč, kajon! —

Nega rok

Glavni pogoj za lepo roko je ta, da pazimo na njeno čistost. Ko je gospodinja v kuhinji opravila svoje delo, ji bo zelo koristilo, če si roke odrgne s sokom ali lupino limone, kajti to raztopi vse, kar se je roke med delom prijelo. Dlan in hrbet roke je treba potem skrbno odrgniti z glicerinom, glicerin se vtre v kožo in jo napravi mehko ter voljno. Tudi sok kumaric se je izkazal za zelo koristen lepotni pripomoček.

Za nego nohtov si je treba pripraviti mlačno milno kopel. Po tej kopeli postane kožica, ki obdaja nohte, mehka in jo je mogoče brez težave potisniti z leseno ali slonokoščeno palčico proti notranjem robu nohta, tako da ostane njegov polmesec viden. Nega rok ne zahteva nič več nego pet minut na dan časa.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 14. decembra 1916.)

Domače vesti. V Stone Cityju, Kans., je bila v premogovniku razstrelba, ki je usmrtila 22 rudarjev, med temi osem Slovencev. Ubiti so bili sledeči rojaki: Mike Oresk (član SNPJ), John Lavretič (član SNPJ), Frank Jerina, Rudolf Trejc, Matt Rott, Pavel Komac, Charlie Rott in Tone Grošelj.

Delavske vesti. V New Yorku je izbruhnila stavka 60,000 oblačilnih delavcev, ki zahtevajo višje mezde.

Svetovna vojna. Nemčija je ponudila mir zaveznikom. Nemški pogoji za mir so status quo (kakor je bilo pred vojno) izvzemši poljske in litvinske monarhije; Nemčija izprazni Belgijo in Francijo, dobiti pa mora nazaj svoje kolonije; vprašanje Balkana se naj reši na mirovni konferenci.

Vesti s Primorskega

POSLEDNJI POLET JOŽETA KRIŽAJA

Tragičen konec enega najdrznejših letalcev na svetu

Ljubljansko Jutro piše:

Poročilo iz Španije o tragični smrti letalca Jožefa Križaja je vzbudilo med pokojnikovimi znanci mnogo sočutja. Zagrebška "Istra" je Križaju posvetila uvodnik, objavila pa je tudi sliko pokojnega fotografiranega v avtomobilu, ko so ga peljali vojaki generala Franca v zapor. Tudi mi smo prejeli enega izmed poslednjih posnetkov Jožefa Križaja. Fotografirati se je dal nekaj dni pred svojim zadnjim poletom in ta slika je še prispela s pismom vred v roke Križajeve zaročenke, Slovenke.

Z Jožetom Križajem je padel izredno hraber letalec. Ko je bil še v Italiji, so ga izredno cenili, vendar mu niso preveč zaupali, ker je bil na glasu nacionalista. Doma je bil iz Koprive na Krasu. Neugnana hrabrost ga je z 18 leti gnala k letalstvu, sprejet je bil kot prostovoljec v pilotsko šolo in se je kmalu tako izkazal, da je bil dodeljen eskadri maršala Balba. Z njo se je tudi dvignil k poletu nad Alpe. Pri tem višinskem poletu je bilo treba poizkusiti motorje in aparate, preden se je maršal Balbo odločil za polet v Južno Ameriko. Jože Križaj se je po tej bravuri še nekajkrat izkazal. Dosegel je stopnjo narednika, vendar pa si ni več mogel pridobiti zaupanja svojih poveljnikov, ki so ga sklenili premestiti od letalstva. Dne 25. junija 1932, dve uri preden se je končala njegova služba pri italijanskem letalstvu, je še v Vidmu izvajal pred navzočim generalom svoje akrobacije. Ko je pristal s svojim lovskim aparatom, ga je general pohvalil. Tedaj je Križaj odgovoril generalu, da bi rad pokazal tudi svoje zmožnosti s težkim bombarderjem. General mu je to dovolil. Križaj se je dvignil visoko in v zavesti, da ima s seboj dovolj goriva, je obrnil smer proti Krasu ter jo udaril — v Jugoslavijo. Tu so vojaške oblasti letalo zaplenile, Križaja pa internirale. Dve leti je bil pod nadzorstvom, letalo so seveda vrnili Italiji. Lani je prosil za dovoljenje, da bi smel odriniti v Abesinijo. To mu ni bilo dovoljeno. Posvetil se je trgovskim naukom in je dovršil trgovski tečaj. Pred poldrugim mesecem je zapustil Ljubljano. (Preko Francije je odšel v Španijo in je stopil v službo kot prostovoljec na strani vladnih čet. Priključili so ga letalskemu oddelku v Albaceti, od koder se je skozi tri tedne dvigal dan za dnem v višave in se izkazal z veliko hrabrostjo.

Svoji zaročenki je pisal ves navdušen: "Izpolnila se mi je želja, katere nisem mogel uresničiti za časa abesinske vojne. Že od daleč spoznam, kakšna so letala, od kod so . . . Še nekaj jih bom zbil, potem bo pa tudi z menoj konec . . . Ne misli, da sem na strani antikristov . . . Veliko bi pisal, pa zakaj! Tu govore bombe in strojnice . . . Nimaš pojma, kako imam mirno vest in kako sem zadovoljen!"

Toda v svoji silni borbenosti je letalec Križaj že slutil svoj tragični konec. Ko je poslal pričujočo sliko, je pripisal zaročenki: "Kako dolgo ti bom še pisal? Letel bi vse življenje, samo letel, toda drugi teden me morda ne bo več med živimi" . . . Njegova slutnja se je uresničila. Nasproti mu je priplula močna eskadra Francovih letalcev, ki je sesula nanj neštevilno krogel iz strojnic. Vnel se je motor, letalo je začelo goreti. Križaj se je pognal s padalom iz aeroplana, toda zaneslo ga je precej daleč nazaj na stran Francovih čet. Takoj so ga prijeli in ga odpeljali z avtom v zapor. Vse te prizore je še posnel Paramountov filmski operater in po vsem svetu gre zdaj kratki film s sliko mladega Slovenca začrnelega v obrazu od dima in saj.

Pri zasliševanju je bilo Križaju zagotovljeno nadaljnje življenje, če prestopi v službo upornikov ter se dvigne z uporniškimi letalci, da pokaže letališča in strdbe vladnih čet. Križaj je to odločno odklonil. Takoj nato je bil ustreljen. Tako se je končalo komaj 25 letno življenje slovenskega letalca.

Delovanje italijanske gospodarske zadruge v Julijski Krajini

Te dni se je vršil 10. občni zbor italijanske gospodarske zadruge (Associazione Cooperativa Agraria Giuliana), iz tega je tudi razvidno, da deluje v Julijski Krajini že celo desetletje. Znane monopolistične prodaje, ki so bile posledica sankcij in to prisilna prodaja volne, žita, itd., je izvrševala ta zadruga na področju našega Primorja. Na tem občnem zboru so bili zanimivi referati, ki vsaj delno osvetljujejo tudi gospodarsko delovanje našega kmeta. Goriška pokrajina je bila prva izmed vseh italijanskih pokrajin, ki je dala monopolu največ žita v primeri s pridelkom. Lanskega žita je bilo prisilno prodanega in oddanega 28,000 kvintalov, ki so vsega poslali v južno Italijo. Kmetje so dobili za kvintal v tržaški pokrajini 109 lir, v goriški pa 108. Te cene so višje kot srednje cene na znanih žitnih tržiščih v Vidmu, Trevizu in Benetkah. V tržaški pokrajini je bilo letos prodanega žita zadrugi 16,587 kvintalov, v goriški pokrajini pa 18,101. Zaradi prisilne prodaje je morala zadruga otvoriti nova skladišča in to v Trstu, Hrenovici ter v Nogheri v furlanski nižini in v Idriji. Od vsega tega žita je bilo 29,000 kv. oddanih v mline videmske pokrajine, 4,000 kv. pa je bilo določenih za mline v goriški pokrajini. Zadruga je zgradila zaradi tega tudi svoje največje skladišče žita v Turjaku, ki lahko sprejme 10,000 kv. žita. Letos je zadruga, kakor lani odkupovala grozdje v Krminu in okolici. 96 vinogradnikov je prodalo na ta način 5,746 kv. grozdja. V Dornbergu in Tomaju sta bili ustanovljeni novi zadružni vinski prodajalni. Tej zadrugi je bilo prodanih oz. oddanih 1,900 hl. vina, v Tomaju pa 258 hl 26 vinogradnikov. Cena vinu ni znana, toda poročilo navaja, da je bila precej višja, kot druge. S to ustanovo je bilo tudi veliko storjenega glede umnega kletarstva. Kmetje iz okolice Tomaja in Dornberga imajo v teh novih vinskih zadrugah lep primer kako je urediti na racionalen način vinsko klet. Toda ti lepi primeri navadno ostanejo samo lep primer, ker naši ubogi vinogradniki, ki mnogokrat ne pokrijejo niti stroškov s prodajo svojega vina, si ne morejo privoščiti modernizacije svojih kleti, ker je za današnje čase ta stvar nemogoča. Pri nabiranju volne je pomagala zadrugi vojaška administracija. Zadruga je izvedla tudi prodajo kokonov, za katere so kmetje dobili en milijon lir. V Romansu je bila ustanovljena nova mlekarna za vso okolico. Radi sistematične prodaje so živinorejci na boljšem, ker prodajajo mleko po 50 cent., preje pa so prodajali po 35 cent. Na pobudo kmetijskega ministrstva je bila organizirana prodaja istrskih lešnikov, 261 kmetov je zadrugi prodalo 390 kv. lešnikov. Ko je za časa sankcij pomanjkovalo krme, je ta zadruga prodajala nekako umetno seno oz. mešanico, ki so jo napravili po formuli kmetijskega inspektorata.

TRŽAŠKA BAZA ZA VZHODNO AFRIKO

Že takoj ob zaključku delne okupacije Abesinije je bil Trst proglašen za italijansko kolonijalno bazo in zaupane so mu bile izrecno tako imenovane imperialne gospodarske, trgovske in transportne funkcije. Dejansko so se tržaški listi že ponovno sklicevali na to novo rešitev starega tržaškega problema. Tržaška luka naj bi postala izhodišče vsega trgovskega prometa med italijanskimi kolonijami in gornjo polovico Italije. Listi so se zaradi tega celo že sprli z nekimi drugimi italijanskimi časopisi, ki so samo poskušali prisoditi Benetkam odnosno nekim drugim italijanskim lukam podobne naloge.

V Trstu so šli takoj na delo in v zadnjih mesecih so preuredili veliki silos na trgu Libertà v zbirališče vseh kolonistov, ki se bodo pričeli sedaj kar v masah seliti s puško in krampom v rokah v zasedeno Abesinijo. Stvar so dobro organizirali. Izseljeniški center ima svoje spalnice, jedilnice, zabavišča in celo svoj posebni sanitejski in higijenski oddelek. Izseljenci se organizirajo prav po vojaško, tako da dobe celo svoje posebne kolonijalne uniforme, da se že tu porazdelijo v manjše in večje oddelke ter na to naglo odpravijo čez morje v nove, neznane kraje, kjer se jim vsekakor ne bo treba — kakor včasih — šele ozirati za delom in kruhom. Taka masna organizacija kolonistov ima pa tudi svojo slabo stran, ker se morajo poedinci povsem podvreči vojaški disciplini in se odreči svoji privatni iniciativi in sreči.

V Trstu so se pričeli te dni zbirati prvi tisoči odhajajočih kolonistov iz Julijske krajine in bližnje beneške dežele. Samo iz Istre jih je prišlo pred dnevi 500, iz pokrajine Roviga pa celo 1000. Tržaški center, ki je v njem prostora za 2000 ljudi, se je zaenkrat dobro izkazal. V njem se je v zadnjem tednu zbralo okrog 4000 ljudi, ki so se deloma tudi že odpravili na daljno pot.

Tržaški gospodraski krogi so bili pa iznenadeni, ko so bili delavci odposlani iz Trsta — z vlaki najprej v Neapelj, odkoder bodo šele s parniki nadaljevali svojo pot čez morje. Tržaške paroplovne družbe, ki so morale velik del svojega brodovja dati na razpolago vojaškim oblastem za časa abesinske vojne, se čutijo sedaj prizadete, ko se jim niti spričo njihovih tedanjih zaslug ne prizna pravica, da bi vsaj pri transportu kolonistov v Vzhodno Afriko nekaj zaslužile. Tržaški krogi se bodo morali pač še bolj zavzeti za to, da bodo Trstu vendarle očuvane njegove imperialne gospodarske funkcije.

Informacije za vse—

Washington.—Vladni zaščitni odbor naznanja, naj vsi delavci in uslužbenci pošljejo aplikacijo za svojo številko za starostno zavarovanje pod imenom, pod katerim delajo. Kdor ne dela pod svojim pravim imenom, naj o tem obvesti zaščitno komisijo (Social Security Board) separatno. Ako sam pošlje aplikacijo, ji lahko priloži zadevne informacije, to je svoje pravo ime. Vse te informacije bo komisija hranila v Wage Records Office v Baltimoru, Md.

Nov napredek kavčukarske unije

Narasla je za sedem novih postojank

Akron.—(UNS)—Od prošlega septembra, ko se je vršila konvencija, je kavčukarska unija narasla za sedem novih postojank, poroča njen predsednik Sherman H. Darlymple. Unija zdaj šteje nad 35,000 članov, od katerih je 25,000 v Akronu. Krajevnih unij ima 57.

V štirih tovarnah v Akronu so kavčukarski delavci organizirani 100%, slično tudi v nekaterih drugih krajih izven kavčukarskega centra. Pri Goodrichu šteje krajevna unija 9000 članov izmed 10,000 družbinih delavcev. Pri Goodyearju, kjer dela 13,000 delavcev, jih spada osem tisoč v kavčukarsko unijo.

Pri Maple City Rubber Co. so delavci zmagali po sedmih tednih stavke. Dobili so 10% zvišanje plače, znižanje delovnika, starostne pravice, enako plačo za delavce in delavke in delno priznanje organizacije.

Goodyearjeva tovarna v Cumberlandu je na pritisk unije zvišala plače za sedem in pol centa na uro. Fisk kompanija v Cheecopee Fallsu, Mass., jih je zvišala za 10%. V Erieju, Pa., je pri Continental Rubber Co. mladа unija izvojevala zvišanje za sedem in pol odstotka.

U. S. Rubber Co. je bila tepena v dveh sporih z unijo, v Rhode Islandu in Californiji, kjer ima podružnice. Delavci so se organizirali pri obeh filijalkah. Glavno tovarno ima družba v Detroitu, kjer je pričel z organizatoričnim delom Bill Carney. Izgledi so, da bo padla tudi ta antiunijska trdnjava.

Relifnim delavcem obetajo smetišče

Vlada jih bo vrgla na cesto blizu pol milijona

Washington.—(FP)—Čez nekaj tednov, 20. januarja, bo Amerika videla inavguracijo predsednika Roosevelta za novi termin. Washington se že pripravlja na to veliko slavnost, ki se bo razlegala po vsej deželi.

Iste dni bo Amerika videla tudi nekaj drugega: večjo likvidacijo brezposelnih pri relifnem delu. Od "zaščitnega" zaslužka bo zletelo vsaj 425,000 brezposlenih, ki delajo pod WPA. Prizadetih bo okrog dva milijona in pol oseb. Administracija jih bo postavila—na lastne noge, brez beliča v žepu in z jako mizerno bodočnostjo pred seboj.

Prav za prav se ta proces že izvaja. Po odredbi relifnega administratorja Hopkinsa ima biti odslovljenih omenjeno število relifnih delavcev že do novega leta. Časa bodo torej imeli dovolj, da bodo lahko praznovali inavguracijo nove administracije, za katero so nedvomno glasovali 3. nov. Možno je, da se jim bo sredi januarja pridružilo še tri milijone ljudi, ki žive od "zaščitne" plače.

Razlog za delno likvidacijo relifnih del je denar. V deželi je sicer denarja ko toče, toda relifni direktor Hopkins ga nima preveč. Vsota $1,425,000,000 se bliža koncu. V mesecu med 15. decembrom in 15. januarjem bo vlada potrošila $152,000,000 za razna relifna dela, kar pomeni, da bo moralo biti črtanih z relifne liste najmanj 425,000 delavcev, ker je ta vsota za toliko prekratka. Po 15. januarju bo Hopkinsu ostalo na rokah še $120,000,000.

Novi kongres prične z rednim zasedanjem 5. januarja. Prva stvar, s katero se bo moral baviti, bodo nove apropriacije za WPA. Da bo kongres dovolil nova sredstva, ni dvoma, toda vprašanje je, koliko. Kakor se sliši, je predsednik Roosevelt naročil relifni administraciji, naj skrči izdatke na $100,000,000 na mesec ali za več ko polovico od sedanjih izdatkov. Če se ta govorica izkaže za resnično, to pomeni, da bo po novem letu odletelo več ko polovico brezposelnih z relifne liste.

Taka je torej situacija. Kaj je napotilo administracijo do tega koraka, je uganka. Ni pa nobena uganka, da bo posledice te politike občutilo vse delavstvo, najbolj seveda prizadeti brezposelni. Občutilo jo bo, ker bodo likvidirani "cesarski" delavci prisiljeni iskati dela v privatnih industrijah in prijeti za vsako plačo. Ta povečana kompeticija na delavskem trgu bo učinkovala porazno na vse plače. Delavcem v tovarnah ali kjerkoli bo bolj težko zahtevati zvišanje ali pa iti na stavko, če bodo znali, da so jih mesta pripravljeni zavzeti desperatni brezposleci. In z likvidiranjem WPA ni to le teoretična možnost, marveč konkreten fakt.

Koliko vlada vedoma pripravlja tla za to novo situacijo, ni znano. Povsem možno je, da za likvidacijo ali drastično omejitvijo WPA stoji želja kapitalizma, "da se delavce drži na njihovem mestu." In nikdo bolje ne zna uvajati in izvajati tega načela kakor liberalci a la Roosevelt. Njegova administracija je lahko prišla do prepričanja, da je kapitalizem zopet na dovolj trdnih nogah in ga likvidacija WPA, oziroma velika armada brezposelnih ne bo ogražala. Sploh je večja brezposelnost v "dobrih" časih dobra za kapitalizem, ker preprečuje zvišanje mezd in tudi delavsko "oholost."

Ob novi inavguraciji Roosevelta je dobro, ako ima delavstvo v mislih ta nepismeni kapitalistični "zakon." Zapomni naj si tudi resnico, da bo tudi v bodoče dobilo le toliko od vlade in svojih gospodarjev, kolikor bo močno jim iztrgati. To pravilo bo veljalo tudi pod prihodnjo Rooseveltovo administracijo.

Nove spletke glede Španije v Ligi narodov

(Nadaljevanje s 1. strani.)

raj, da Združene države lahko moralno podpro vsako takšno akcijo.

Madrid, 12. dec. — Fašističen napad na Madrid, v smeri od Guadalajare, 35 milj severnovzhodno od glavnega mesta, je bil včeraj odbit. Nato so fašisti poskusili z napadom na zapadnem robu mesta, a tudi brez uspeha. Ostri, mrzli vetrovi, ki zadnje dni brijejo s snežnih guadaramskih gora, zelo bičajo fašistične čete, ki taborijo v razbitih madridskih predmestjih.

Po petih tednih neprestanih napadov na Madrid je Francov položaj vedno slabši. Danes je očitno, da Franco s temi močmi, kar jih ima danes, ne bo nikdar zavzel Madrida in naj kar prizna poraz — razen če upa na zadostno pomoč iz Nemčije in Italije.

Antiunijska firma pred sodiščem

Milwaukee.—Neki manjšinski delničar je vložil tožbo proti A. J. Lindemann & Hoverson Stove kompaniji, oziroma proti njenim uradnikom, katere dolži, da molzejo družbo. V tožbi zahteva, da sodišče nastavi svojega upravitelja radi nekompetentnosti uradnikov. Družba vodi že dalj časa militantno opozicijo proti unijam in je v zadnjih letih izzvala že več stavk. Uposluje 800 delavcev, od katerih je okrog 650 organiziranih v raznih unijah ADF.

Avtna unija rekrutira tisoče članov

Zmaga pri Midland Steel ji je prinesla nov ugled

Detroit. — (UNS) — Kakor v jeklarski in kavčukarski industriji, tako je tudi v avtni industriji ozračje nasičeno z unijsko kampanjo. Med avtnimi delavci rekrutira avtna unija tisoče novih članov. Samo v Detroitu je dva zaporedna tedna vpisala nad 3000 članov na teden. Največ jih rekrutirala pri Dodge, Chrysler, Hudson, Packard, Midland Steel in Graham-Page kompaniji.

Iz Flinta poročajo, da unija vpiše vsak dan od 100 do 150 novih članov. Pri Fisher Body, kjer je bila uspešna sedeča stavka, jih je v desetih dneh dobila nad tisoč. Pred unijo je kapitulirala tudi uprava Reo kompanije v Lansingu, ki je pristala na tovarniške volitve med kompanijsko in avtno unijo. Zmaga slednje je zagotovljena. V tovarni Olds kompanije v istem mestu so se delavci uprli priganjaštvu s sedečo stavko v oddelku za blatobrane (fenders). Dosegli so znižanje produkcije od 55 do 48 kosov na uro.

United Automobile Workers unija ima že okrog 100,000 članov ali približno 25% vseh avtnih in pritiklinskih delavcev. Nov prestiž ji je prinesla osemdnevna okupacijska stavka pri Midland Steel, v kateri so delavci dobili skoraj vse zahteve.

Družba je pristala na garantirano dnevno plačo, ki nadomesti akordno delo. Bazična plača je zvišana za vse delavce 80 centov na dan — 10 centov na uro, plača in pol za nadurno delo in priznanje unijskega tovarniškega odbora, ki bo z upravo reševal vse spore in zahteve. Ta stavka je ustavila obrat v več avtnih tovarnah v Detroitu in vrgla okrog 75,000 začasno od dela. Okupacijski stavkarji so se imeli vseh osem dni izborno.

Velika zmaga tekstilnih delavcev

Celanese družba se podala po treh tednih boja

Cumberland, Md. — (UNS) — Velika Celanese korporacija, ki uposluje 9000 delavcev in izdeluje umetno svilo, se je po treh tednih stavke podala. Priznala je tekstilno unijo in pristala na takojšnje zvišanje plač od dveh do sedem centov na uro. Dogovor določa tudi proceduro za izravnavo vseh pritožb po skupnem odboru.

Delavci so soglasno in z navdušenjem odobrili pogodbo na velikem shodu in proslavili zmago s pohodom po mestu. Na svoji strani so imeli vso kooperacijo CIO in rudarske unije. To zvišanje plač bo delavcem prineslo okrog $750,000 na leto. V posameznih slučajih jih bo imel pravico še nadalje zvišati skupni odbor. V teh slučajih bodo veljavna tudi za nazaj, oziroma od 1. januarja 1937 naprej.

Francis Gorman, podpredsednik tekstilne unije, smatra to pogodbo za "drugo večjo zmago organizatoričnega programa in taktike CIO. Stavka je bila dobljena prvič po zaslugi militantnosti rajonskih delavcev samih in drugič radi fine kooperacije cumberlandskih unij CIO in glavnega odbora UMW.

"Zdi se nam, da smo končno prodrli steno solidnega juga. Cumberland je ključ do rajonske industrije na jugu, kjer je koncentrirane 86% vse produkcije. Organiziranje milijonov neorganiziranih delavcev na jugu je eno največjih nalog CIO. In tekstilna industrija je glavna industrija pod Mason-Dixonovo linijo. Vsled tega je tudi zmaga pri Celanese korporaciji tolikega pomena za tekstilno unijo in CIO," je rekel Gorman.

Stavka je nastala, ker se družba ni držala nekaj tednov prej sklenjenega dogovora, v katerem je priznala tekstilno unijo. Unijo in delavce je hotela izigrati z injektiranjem individualnega "kolektivnega" pogajanja in ignoriranjem tovarniškega odbora. Računala pa je brez krčmarja.

Nova zmaga časnikarske unije

Podal se je izdajatelj lista v Peoriji, Ill.

Chicago.—(FP)— Zadnje dni je časnikarska unija American Newspaper Guild naredila novo zarezo na svoji palici, ko se je podal izdajatelj Peoria Journal-Transcripta Carl Slane. Priznal je unijo brez vsakih pridržkov in podpisal kolektivno pogodbo. Ta določa zvišanje plač, odslovitveno plačo, krajši delovnik, izravnavanje pritožb po unijskem odboru. O odslovitvi nekega fotografa, ki je delal pri listu osem let, bo odločala arbitraža.

V Illinoisu je to prva zmaga časnikarske unije. Pri omenjenem listu je nedavno letos že drugič nastala napeta situacija. Izdajatelj je kapituliral, ko so se časnikarji izrekli za stavko. Prihodnji list na vrsti je Abendpost, nemški dnevnik v Chicagu, pri katerem so se začela pogajanja med unijo in izdajateljem. Od angleških dnevnikov v Chicagu je Daily Times že precej dobro organiziran.

Mnenje unijskega lista o konvenciji ADF

Kenosha, Wis.—"Razen nekaterih legislativnih točk, katere podpirajo vsi elementi v delavskem gibanju, je bila prošla konvencija Ameriške delavske federacije, ki se je vršila v Tampi, Fla., razočaranje skoraj na vsej črti," pravi Kenosha Labor, glasilo centralne delavske unije. "Ton konvencije je bil defitističen. Pesimizem je gledal iz vseh kotov. Britka resnica je, da se nekateri dobro plačani uradniki mednarodnih unij bolj zanimajo, da obdrže svoje pozicije kakor pa za izboljšanje mezdnega standarda delavcev. Nekateri teh se celo boje močnega delavskega gibanja," pravi list.

100,000 oblek za španske brambovce

New York.—Newyorški krojaški delavci bodo v prihodnjih tednih poslali 100,000 oblek španskim delavcem. Akcija je bila podvzeta na shodu, katerega se je udeležilo 3000 članov krojaških unij. Glavna govornika sta bila Kurt Rosenfeld, bivši pruski justični minister, in Helach Epstein, poročevalec Jewish Dayja, ki sta se vrnila iz Španije. Novo obleko bo zbiral posebni unijski odbor, ki zastopa 250,000 krojaških, klobučarskih, krznarskih in čevljarskih delavcev.

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

—Federated Pictures.

Slika kaže gradnjo mosta, ki bo zvezal San Francisco z okrajem Marin.

KRIŠTOF DIMAČ

Spisal JACK LONDON. — Iz angleščine prevedel FRANCE MAGAJNA

"Povej mi, zakaj si plačal staremu Sandersonu petindvajset tisočakov? Ali boš povedal?"

"Vilko, ti me mučiš," je rekel Dimač. "Pa naj bo. Izbral sem si ta kraj za svoje letno bivališče. Mirno in tiho je tukaj in me mika, da bi se takoj nastanil. Žal, da ti in tvoji prijatelji poskušate mir in tišino tega kraja uničiti. Brez miru in tišine je pa letovišče na deželi brez vrednosti."

"Že prav, ampak na moje vprašanje še nisi odgovoril," je rekel Vilko Slanovec.

"In tudi ne bom, dragi moj Vilko. To je čisto osebna zadeva in se tiče samo mene in starega Dwighta Sandersona. Bi rad vedel še kaj drugega?"

"Kaj pa tisti železni drog in jeklena vrv, ki si ju oni večer imel na saneh?"

"Tisto pa naj ti bo deveta briga. Sicer pa nimam nič proti temu, če ti Čok pove."

"Kajpada," je Čok hitro in željno posegel vmes. Že je odprl usta, pa se je premislil in se obrnil k Dimaču. "Strogo zaupno, med nama rečeno, nobenega zlomka nič ne briga, kaj imava na saneh. Stopi noter. Vsa slast bo iz kave izkipela."

Vrata so se zaprla in družba tristoterih se je začela mrmraje deliti v manjše skupine.

"Pravim, Slanovec," je nekdo rekel, "mislil sem, da nas boš zares nekam pripeljal."

"Še malo ne!" je robato odvrnil Slanovec. "Trdil sem le, da nas bo pripeljal Dimač."

"In zdaj smo tam."

"Vi veste o tej stvari, kolikor jaz. Vsi pa vemo, da ima Dimač nekje nekaj osoljenega. Čemu naj bi bil sicer plačal staremu Sandersonu petindvajset tisoč? Gotovo ne za stavbišče."

Splošno pritrjevanje je odobrilo Slanovčevo modrovanje.

"Kaj pa zdaj?" je nekdo čemerno vprašal.

"Jaz grem zajtrkovat," je veselo izjavil Wild Water. "To pot si nas zapeljal v zagato, Vilko."

Ob pol devetih, ko se je že povsem zdanilo, je Čok previdno odprl vrata. "Zlomka," je vzkliknil. "Nazaj v Dawson so jo pobrisali. Mislil sem, da se bodo kar tukaj utaborili."

"Le potolaži se! Priplazili se bodo nazaj. Ako me vse ne vara, bova imela pol Dawsona pred hišo, še preden bova opravila. Zdaj pa le pljuni v roke in pomagaj! Delo ne čaka."

"Za Boga! Povej mi no, čemu vse to," je Čok tožil in prosil, ko sta uro kasneje oglédovala sad svojega dela. V kotu koče je stal vitel z brezkončno vrvjo, ki je tekla okoli dvojnih valjev.

Dimač je vitel nalahko zavrtel. Vrv se je nategnila in zaškripala. "Zdaj pa pojdi pred hišo in poslušaj, kako se sliši."

Prisluškovaje pri zaprtih vratih, je Čok slišal kakor bi vreščal vitel, ki vleče rudo iz jame na površje. Nehote je poskušal ugeniti globino roba, iz katerega je, po glasu vitla sodeč, prihajala ruda. Sledil je odmor, med katerim si je mislil, da vidi vedro, ki niha pod vitlom. Nato je slišal hitro odvijanje vitla in zamolkel tolk, kakor ga napravi vedro, ko zadene na dno rova. Žareč od veselja, je odprl vrata.

"Zdaj se mi je posvetilo. Jaz sam bi bil kmalu verjel, da imava v koči rudnik. Kaj pa zdaj?"

Zatem sta navlačila v kočo kakih dvajset sani kamenja. Ves dan sta imela posla preko glave.

Ko sta povečarjala, je rekel Dimač: "Odpelji se na saneh v Dawson. Sani in pse pusti pri Brecku. Bo že on poskrbel zanje. Ker bodo nate pazili, naroči Brecku, naj gre v prodajalno, kjer naj kupi ves razstrelivni smodnik, kar ga imajo v zalogi. Več kot nekaj sto funtov ga gotovo nimajo. Dalje naj Breck naroči pri kovaču pet, šest svedrov za vrtanje skalovja. Breck itak ve, kako se kamen lomi, in bo kovaču lahko pojasnil, kaj hoče. Dalje daj Brecku opis najine tukajšnje posesti, da jo bo lahko vknjižil pri zlatorudniškem komisarju. Končno bodi ob deseti uri na glavni ulici in poslušaj! Zapomni si, ne maram, da bi bili razstreli preglasni. Toliko, da jih Dawson sliši. Zažgal bom tri in vsak bo nekoliko močnejši od prejšnjega. Potem mi boš pa povedal, kateri je bil primeren."

Ko se je tisti večer ob desetih Čok sprehajal po glavni ulici, je opazil, da ga zasleduje mnogo radovednih oči. Kar hkratu je zaslišal medel oddaljen pok. Trideset sekund pozneje je zopet zabobnelo, pa že tako glasno, da so tudi sprehajavci postali pozorni. Potem se je razlegel tretji pok, ki je bil tako silen, da so zaklepetala okna in da so ljudje pritekli na cesto gledat, kaj se je pripetilo.

"Imenitno si jih potresel," je uro pozneje sopihajoč zatrjeval Čok, ko je dospel v kočo na Trarara. Pograbil je tovariša za roko. "To ti je bil prizor. Ali si že kdaj brcnil v mravljišče? Prav tak je zdajle Dawson. Po glavni ulici jih je kar gomazelo in brenčalo, ko sem odhajal. Jutri bo pri nas toliko ljudstva, da se bo najina koča kar skrila. In če le količkaj poznam zlatoiskalsko čud, bi rekel, da se jih že zdaj nekoliko plazi okoli voglov."

Dimač se je nasmehnil, stopil k sleparskemu vitlu in napravil par vreščečih vrtljajev. Čok je izmed stenskih hlodov izpulil nekoliko mahu in si napravil opazovalne špranje. Potem je upihnil svečo.

"Zdaj," je zašepetal čez pol ure.

Dimač je počasi začel obračati vitel. Čez nekaj minut je prenehal. Nato je vzel kositrno vedro, napolnjeno s prstjo, in drsal, butal in škrtal z njim ob kamenje, ki sta ga bila navozila podnevi. Potem si je prižgal cigareto in zasenčil z obema rokama svit užigalice.

"Trije so," je šepetal Čok. "Poglej jih no. Takrat, ko si napravljal z vedrom tisti glas, so se kar zvijali. Zdajle eden kuka skozi okno."

Dimač je krepko potegnil dim iz cigarete, da je zažarela, in je pri njenem svitu pogledal na uro.

"To stvar morava delati redoma," je dehnil. "Vsakih petnajst minut bova izvlekla eno vedro. Medtem pa . . ."

Zgenil je vrečo v tri gube, jo položil na skalo, nastavil dleto, vzel kladivo in začel razbijati.

"Krasno, krasno," je radostno šepetal Čok. Neslišno se je priplazil do špranje. "Glave tiščijo skupaj in le malo manjka, pa bi videl, kako pregibljejo ustnice."

Delala sta tako do četrte ure zjutraj. Vsakih petnajst minut sta navidezno privlekla na površje po eno vedro. Vitel je škripal in se vrtel, vlekel pa ni ničesar. Ob štirih šele je obisk odšel. Dimač in Čok sta pa legla spat.

Podnevi je Čok pregledal stopnje v snegu. "Vilko Slanovec je že bil med njimi. Poglej, kako velike so!"

Dimač se je ozrl na reko. "Pripravi se, obisk dobiva. Dva gresta čez led."

"Hm! Počakaj, da Breck ob devetih vknjiži najine deleže. Takrat jih bo najmanj dvatisoč prekoračilo reko."

"In vsi bodo govoričili o zlati žili," se je Dimač smejal. "Glavni vir klondiškega zlata je končno najden."

Čok, ki je splezal na vrh strme skale, je gledal z očesom strokovnjaka na posest, ki sta si jo obmejila.

(Dalje prihodnjič.)

Frank Kroll:

Petrova ženitev

Peter je spadal v grupo fantov, ki vse dobro premislijo predno se odločijo. Ko je njegovo srce zahrepenelo po ljubezni, je začel razmišljati o ženitvi. Star je bil 24 let, prikupen in razumen dečko; kdor ga je poznal, je vedel, da bo lahko našel nevesto. Ampak Peter je znal računati in je upošteval tudi finančno stran vsakega problema. Hotel je ženo, ki mu bo prinesla denar.

Nekega dne je kupil revijo, zavil v mestni park in se poglobil v čitanje povesti o kravjih pastirjih na zapadu. Prijetno se mu je zdelo v senci pod košatimi drevesi, a kmalu so ga zmotili koraki v bližini. Ozrl se je, da vidi, kdo prihaja, a že je stal pri njem njegov stari prijatelj. Zapletla sta se v pogovor in Peter je izvedel, da se je prijatelj pravkar vrnil iz rudnika v hribih, kjer je več mesecev kopal zlato rudo. Nabral si je precej denarja, pa je prišel v mesto, da ga zapravi, kajti hoče se zabavati.

Pogovor je prešel na ženske in prijatelj je vprašal Petra, če se je že oženil. Ako se še ni, zakaj čaka, ko je dosti deklet, ki bi šle z njim, kamor bi hotel.

"Zakaj čakam, še sam ne vem," je odgovoril Peter nekoliko v zadregi. Začel je obračati liste v reviji in naenkrat so mu oči obvisele na oglasu, v katerem so bili naslovi in imena bogatih deklet in vdov, ki bi se rade omožile. "Kaj meniš ti o takih oglasih?" je vprašal svojega prijatelja.

"Taki oglasi nič novega ne razodevajo. Ako boš pisal ženskam, katerih imena so v oglasu, boš kmalu prejel odgovor."

"Samo če ni to kakšna prevara," je vzdihnil Peter.

"Kaj ti pride na misel! Vse, kar je tam zapisano, je resnica. Znan mi je slučaj nekega fanta, ki je dobil bogato nevesto na tak način. Stvar je popolnoma enostavna. Nevesto naročiš kakor blago iz cenikov različnih firm. Kar je v tistih cenikih zapisano, tudi dobiš, ako pošlješ denar, včasi pa dobiš blago tudi na kredit. V tistem oglasu je omenjena živa roba in tako boš tudi dobil."

Prijatelj je nato svetoval Petru, naj se obrne direktno na ženitovanjsko posredovalnico, katere ime je bilo v oglasu, pa bo kmalu prejel fotografije deklet, ki bi se rade omožile. "Nič se ni treba sramovati," je pristavil. "Če se hočeš oženiti, obrni se na posredovalnico."

Prijatelj je nato odšel in Peter je zopet pričel listati po reviji, da še kaj iztakne, kar bi ga zanimalo. Po glavi mu je rojilo, na kakšen način bi najlaglje dobil bogato nevesto. Zopet se je zazrl v oglas, kjer je stalo črno na belem: "Štirideset let stara vdova se želi omožiti. Pripravljena je stopiti v pismene stike z vdovcem ali fantom v svrho možitve. Lastuje šeststo akrov obsegajočo farmo, na kateri živi s svojo osemnajst let staro nečakinjo."

"Tukaj bo nekaj zame," je vzkliknil Peter. "Prav lepa prilika se mi ponuja. Ako ne bo s staro nič, se bom pa nečakinje oprijel." Prav pri srcu ga je poščegetalo, ko je pomislil na osemnajstletno dekle, tako se je razveselil. Bogata vdova brez otrok in poleg nje nečakinja, to je že nekaj.

Peter se je nemudoma odpravil domov, napisal pismo posredovalnici in jo prosil, naj mu pošlje imenik vdov in deklet, ki bi se rade omožile. Pismo je vrgel v poštni nabiralnik in potem nestrpno čakal odgovora.

Ni mu bilo treba dolgo čakati. Po nekaj dneh je že prejel imenik s fotografijami deklet in vdov, ki so se ponujale v ženitev. Vse je natančno prečital, vsako sliko skrbno ogledal. Oči so mu švigale od ene slike do druge, medtem ko je sanjal, kako si bo uredil bodoče življenje.

Ko je imenik dobro pregledal in premotril vse slike, je opazil tudi malo zapreko. Ta je bila v priloženem pismu, kjer je bilo rečeno, da mora postati član ženitovanjske zadruge, če hoče dobiti natančne podatke in naslove o v imeniku omenjenih ženskah. Članarina stane le tri dolarje za pol leta, a vsak mora poslati zaeno z denarjem tudi svojo sliko.

Peter se ni dosti obotavljal. Poslal je članarino in svojo sliko in zahteval od posredovalnice, naj mu pošlje naslov bogate vdove, da stopi z njo v pismene stike. Kmalu je prejel od posredovalnice odgovor, sliko vdove in njen naslov. Slika je kazala okrog dvajset let staro žensko, lepe in vitke postave, ampak Peter je takoj zaslutil prevaro. Vdova je vendar stara 40 let, slika pa kaže mlado dekle. Vseeno se je odločil, da ji bo pisal in povabil, naj pride v Salt Lake City.

Bogata vdova je živela v državi Montani. Ko je prejela Petrovo pismo, je sklenila, da se bo odzvala povabilu mladega snubca. V spremstvu nečakinje je odšla na železniško postajo, se vsedla na vlak in odpeljala v Salt Lake City, prej pa je še brzojavila Petru čas prihoda.

Nekaj ur pozneje je bil Peter že na železniški postaji in čakal prihoda vlaka. Ko je prisopihal, je skrbno ogledoval sliko in potnike, ki so izstopali, med katerimi je morala biti njegova nevesta. Končno je opazil bolj staro gospo, tik nje pa mlado, smehljajoče se dekle. "To morata biti bogata vdova in njena nečakinja," si je mislil. Ko sta stopili bližje, je izginil vsak dvom. Bili sta res ženska, katero je povabil in njena nečakinja. Podali so si roke in Peter je izvedel, da je nečakinji ime Mimi.

Odšli so vsi na ulico in stopali proti bližnji restavraciji, da se okrepčajo. Petru je bilo nerodno, ko sta ga ženski prijeli za roko in je moral stopati med njima. Zdelo se mu je, da je zašel v past, iz katere bi se rad izmuznil in oddirjal proč, da ga ne bi nikdar dohiteli, ampak tega ni upal storiti. Igro je začel sam, zato je njegova dolžnost, da jo izpelje do konca, pa naj se zgodi kar hoče. Pri srcu mu je bilo težko in že se je odločil, da ne bo poročil stare vdove, čeprav bi imela milijone. Z nečakinjo je bila stvar povsem drugačna. Bila je ljubka stvarca, s katero bi se dalo živeti.

Po kosilu v restavraciji so vsi odšli v hotel, kjer je vdova naročila sobe za vse. Kmalu so se podali k počitku, toda Peter ni mogel zaspati, ker so mu po glavi rojile različne misli. Tuhtal je, na kakšen način se bi najlaglje iznebil stare vdove in pridobil nečakinjo, pa mu ni nič pametnega padlo v glavo.

Te misli so mu kratile spanje, pa se je odločil, da se bo vtihotapil v sobo, kjer je spala Mimi. Potiho je odšel in v temi pricapljal do vrat sobe, kjer je mislil, da bo našel lepo nečakinjo stare vdove. Poiskal je posteljo in se vlegel, toda zjutraj, ko se je prebudil, ga je čakalo presenečenje. Zašel je bil v sobo, v kateri je ležala stara vdova in tako spoznal prevaro.

Pozneje pa se je vse lepo izteklo. Nečakinja se je bila zaljubila v Petra in kmalu sta se poročila. Po poroki sta prebila medene tedne v coloradskih hribih, potem sta se pa vrnila na posestvo stare vdove. Peter je po čudnem naključju postal bogat človek, ko mu je vdova izročila veliko posestvo. Imela ga je rada in včasi mu je pritisnila gorak poljub, da ga tako opomni na tisto noč v hotelu. Mimi ni bila nič jezna in tudi ne ljubosumna, ker je vedela, da jo Peter v resnici ljubi. Samo včasih, ko je bila izredno razigrana, mu je požugala s prstom v svarilo, naj pazi, da se ne bo ponovno prevaril in zašel v napačno sobo.

Ali ste naročeni na dnevnik 'Prosveto'? Podpirajte svoj list!

Pozitron in kozmično žarenje

V Stockholmu so podelili letošnje nagrade za naravoslovne znanosti. Nagrado za fiziko si delita odkritelj kozmičnih žarkov prof. V. F. Hess iz Innsbrucka in odkritelj pozitrona, dr. Anderson iz Pasadene. Istočasno je nemški raziskovalec prof. Debye iz Berlina prejel nagrado za kemijo. S tem so bili odlikovani glavni proučevatelji enotnega problemskega kroga. Njih delo, ki je usmerjeno v prvi vrsti v eksperiment, zadeva namreč čudne zveze med drobno gradnjo snovi in nekimi žarenji.

*

Dr. Anderson deluje v velikem laboratoriju univerze v Pasadeni, Calif., in je eden izmed prvih sodelavcev slavnega fizika Milikana, ki se je bil posvetil posebno vprašanju elektronov in kozmičnega žarenja. Med najmanjšimi delci elektrike in stvari poznamo že davno elektrone, ki so nabiti z negativno elektriko. Že pred tremi leti je opozoril angleški fizik in nagrajenec z Nobelovo nagrado prof. Dirac, da se dado neke enačbe, ki izvirajo iz teorije, le tedaj do kraja razložiti, če poznamo obstoj nekega najmanjšega, pozitivno nabitega delca. Že tedaj je prof. Dirac govoril o pozitronih. Anderson je zasledoval to misel na podlagi nekih pojavov pri svojih eksperimentih in je te najmanjše, pozitivno nabite delce materije in elektrike tudi v resnici našel. Ti pozitroni se včasi imenujejo tudi pozitivni elektroni. Imajo isti naboj kakor negativni elektroni, samo nasprotne vrste, atomarna masa pa kaže tudi isto vrednost kakor stari elektroni. Znanstveniki jo označujejo z 0.0005. Pozitrone je mogoče napraviti "vidne" prav tako kakor druge najmanjše delce snovi; njihove tire so že fotografirali. Da se po naboju razlikujejo od navadnih elektronov, je najbolje razvidno iz tega, da se v magnetnem polju odklonijo v nasprotni smeri kakor elektroni. S pozitronom poznamo sedaj torej pet elementarnih delcev, ki sestavljajo materijo: elektron, pozitron, nevtron (najmanjši, nevtralni delec, če ne upoštevamo še nesigurnega nevtrina), protron (jedro vodikovega atoma) in delec alfa, ki ga smatramo za jedro helijevega atoma.

*

Med vsemi znanstvenimi problemi zadnjih let je le malokateri v tolikšni meri zbudil zanimanje tudi širokih plasti kakor problem kozmičnega žarenja. Če ne drugače, so zvedeli tudi preprosti ljudje za ta problem ob priliki stratosfernih poletov, ki so bili spočetka namenjeni v prvi vrsti njegovi rešitvi.

Kozmično ali višinsko žarenje je ugotovil prvič z vso gotovostjo prof. Hess v letih 1912-13. S pomočjo balonskih poletov je mogel znanstvenik s svojimi sodelavci dognati, da sila kozmičnega žarenja z višino narašča. Iz tega je torej sklepal, da ti žarki ne morejo izvirati iz zemlje, temveč iz svetovne prostornine. Pozneje je postalo proučevanje kozmičnih žarkov eno glavnih raziskovalnih področij fizikalnih znanosti, posebno pa v trenutku, ko so se pokazale neke določene zveze z atomarnimi dogajanji. Kozmično žarenje povzroča n. pr. pri stiku z materijo izredno zamotane in delno še ne popolnoma jasne pojave. Takšni poskusi so privedli prej imenovanega ameriškega učenjaka Andersona na sled pozitivnih elektronov. Na ta način spada torej delo prof. Hessa in prof. Andersona na neki način skupaj in je popolnoma pravilno, da sta bila tudi skupaj nagrajena.

Posebno zanimivo je vprašanje, na kakšen način oziroma kje kozmično žarenje v vesoljstvu prav za prav nastaja. V tem pogledu se mnenja raznih učenjakov zelo razlikujejo. Nekateri govore n. pr. o spreminjanju materije v energijo, drugi govore spet narobe o spreminjanju energije v materijo. Trenutno ima največ pristašev naziranje, da nastajajo kozmični žarki v notranjosti stalnic. Tu obstoje temperature, ki gredo v milijone stopinj. Zelo zanimivo teorijo o kozmičnih žarkih je izrekel znani prof. Regener. Ker po relativnostni teoriji vesoljstvo ni ravno in odprto, temveč zakrivljeno in morajo potemtakem tudi svetlobni žarki opisovati zakrivljene poti, se svetloba končno vrača zopet do svojega izhodišča. Kozmično žarenje pa je po mnenju prof. Regenerja žarenje, ki je že večkrat prepotovalo veseljnost in zadeva sedaj bolj slučajno ob našo zemljo.

*

Prof. Debye, zdaj ravnatelj Zavoda cesarja Viljema v Berlinu, je eden najpomembnejših eksperimentatorjev našega časa. Njegova pozornost velja najrazličnejšim pojavom, in tako se bavi tudi z raziskovanjem nizkih temperatur in zgradnje molekulov.

Debye je kot eden prvih znanstvenikov pokazal na zveze med magnetizmom in globokimi temperaturami. Uspelo mu je kemizem in magnetizem združiti za proizvajanje nizkih temperatur. Postopek je na kratko sledeči: gre za to, da se magnetske soli z že obstoječimi globokimi temperaturami na ta način še dalje ohladijo, da jih najprvo pri teh temperaturah magnetiziramo, a ko so dosegle temperaturno ravnovesje s svojo okolico, se z demagnetizacijo na določen način pripravijo do magnetskega dela, ki ima za posledico to, da se tem peratura še bolj zniža. Ta posto pek je omogočil, da so dosegl temperaturo, ki stoji samo z 0.0047 stopinje nad absolutno ni člo. Absolutna ničla je, kakor j znano, sploh najnižja možn temperatura 273 stopinj pod nič člo.

Kar se tiče molekularne zgrad be, uporablja prof. Debye meto do, ki omogoča to sklepati o te zgradbi na podlagi raziskovanj žarilnih pojavov. Vse, kar im sposobnost do valovanja (n. pr svetloba), mora interferirati. Po jav interference povzroča, d svetloba ugasne, čim pomnožim luč z lučjo in se združi vrh val z nižino vala. Če smatramo Ro entgenove žarke za valovni po jav, tedaj morajo imeti pač spo sobnost do interferiranja. Uspe lo je doseči celo interference z e lektroni, kar se sklada s teorijo ki priznava elektronom sposob nost valovanja. Debye je v tem pogledu s prof. Schererjem izdal metodo, po kateri se elektronski žarki ob kristalnih praških u klanjajo. Uklonske podobe, k nastajajo pri tem, je mogoče fo tografirati, njih analiza nam po kaže potem točno zgradbo krista lov, ki jih hočemo preiskati.

M. B. k.

Želodčno zdravilo iskreno priporočeno

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE

Ne bodite sužnji neprebavnosti

— NAROČITE SI PROSTI VZOREC —
Triner's Bitte. Wine Co.
544 S. Wells St., Chicago, Ill.
Pošljite mi brezplačni vzorec.
Ime .....
Naslov .....

V vseh lekarnah

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	$6.00	Za Cicero in Chicago je	$7.50
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50
Za Evropo je			$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto .....Država .....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY
2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila